

National Book Award 2017 nominantė

Min Jin Lee

PAČINKO

Beveik šimtmetį aprėpanti vienos šeimos istorija. Nepalaužiamas siekis išlošti gyvenimo loterijoje, gebėjimas užjausti ir drąsa atsitiesti suklypus – visa tai ilgam įsirėžia į atmintį.

BARACK OBAMA

baltos lankos

Min Jin Lee

Pačinko

romanas

Iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė

baltos lankos

Jongdas, Busanas, Korėja

Istorija mus nuvylė – bet tiek to.

Amžių sandūroje senstantis žvejys su žmona nusprendė priimti nuomininkų, kad papildomai užsidirbtų. Abu buvo gimę ir augę Jongdo žvejų kaimelyje – penkių mylių skersmens salelėje prie Busano uosto. Per ilgus santuokos metus žmona pagimdė tris sūnus, bet išgyveno tik Hunis, vyriausias ir silpniausias. Gimė su vilko gomuriu ir šleiva koja, tačiau buvo apdovanotas tvirtais pečiais, kresnu stotu ir auksine oda. Net išaugęs į jaunuolį išliko švelnus ir mažslus, koks buvo vaikystėje. Kai rankomis prisidengdavo perkreiptą burną, kaip buvo pratęs, kai susitikdavo nepažįstamą žmogų, panėšėdavo į dailų tėvą: abu buvo tokių pat didelių, linksmų akių. Ryškių antakių puošiama plati kakta visada būdavo įdegusi nuo lauko darbų. Kaip ir tėvai, nebuvo iškalbingas, ir kai kas klaidingai manydavo, kad, nesugebėdamas greitai kalbėti, jis tikriausiai ir silpno proto, – bet tai buvo netiesa.

1910 metais, kai Huniui buvo dvidešimt septyneri, Japonija aneksavo Korėją. Žvejys ir jo žmona, taupūs ir kietakakčiai kaimiečiai, nesileido blaškomi neišmanėlių šalies aristokratų ir korumpuotų valdovų, iš kurių buvo pavogta tauta. Kai namo nuomos kaina vėl pakilo, pora išsikraustė iš miegamojo

ir miegodavo prieškambaryje prie virtuvės, kad tilptų daugiau nuomininkų.

Medinis namas, kurį jie nuomojosi daugiau kaip trisdešimt metų, buvo nedidelis – nė penkių šimtų kvadratinių pėdų nesiekė. Stumdomosios popierinės durys jo vidų dalijo į tris jaukius kambarėlius, o varvantį žolių stogą žvejys buvo pats savo lėšomis pakeitęs raudono molio čerpėmis – šeiminkas gyveno prabangiam rūme Busane. Vėliau ir virtuvę iškraustė į daržą, kad tilptų didesnių puodų ir vis daugiau sudedamųjų stalų, kurie kabodavo ant kablių palei akmenų mūro sieną.

Tėvo spaudžiamas, Hunis iš kaimo mokytojo išmoko korėjietiškai ir japoniškai skaityti ir rašyti; išmoko pakankamai gerai, kad tvarkytų pensiono apskaitą ir galėtų mintinai skaičiuoti, o turguje jo niekas nemaustytų. Kai to išmoko, tėvai atsiėmė jį iš mokyklos. Paauglystėje Hunis dirbo beveik taip pat puikiai kaip tvirtas dvigubai vyresnis vyras dviem sveikomis kojomis; jo rankos buvo mitrios ir galėjo panešti sunkią naštą, tik jis negalėjo bėgioti ar greitai vaikščioti. Ir Hunis, ir tėvas kaime garsėjo kaip niekada nepakeliantys vyno taurės. Išgyvenusių sūnų, rajono luošį, žvejys su žmona augino sumanų ir uolų, nes nežinojo, kas juo pasirūpins, kai jie mirs.

Jei žmogus ir jo žmona ir galėjo dalytis viena širdimi, tuomet tas užtikrintai plakantis organas buvo Hunis. Jie neteko kitų sūnų: jauniausią nusinešė tymai, o vidurinį netikšą ištiko beprasmė žūtis nuo buliaus ragų. Jaunąjį Hunį senukai laikė arti namų, išleisdavo tik į mokyklą ir į turgų, o galiausiai suaugęs Hunis turėjo likti namie padėti tėvams. Jie negalėjo jo nuvilti – tačiau mylėjo pakankamai, kad aplink jį netupinėtų. Kaimiečiai žinojo, kad išlepintas sūnus šeimai pakenks labiau negu miręs, todėl tvardydavosi ir pernelyg jam nenuolaidžiaudavo.

Kitoms šalies šeimoms taip nepasisėkė, jose nebuvo tokių dviejų išmintingų tėvų ir, kaip nutinka kraštuose, kuriuos niokoja priešai ar gamta, silpnųjų – senukų, našlių ir našlaičių – padėtis kolonizuotame pusiasalyje buvo visiškai beviltiška. Jei kuriuose namuose būdavo galima išmaitinti dar vieną, daugybė siūlydavosi visą dieną ten dirbti už dubenėlį miežių su ryžiais.

1911 metų pavasarį, praėjus dviem savaitėms nuo dvidešimt aštunto Hunio gimtadienio, jo motiną aplankė raudon-skruostė piršlė iš miestelio.

Hunio motina nusivedė piršlę į virtuvę; joms reikėjo šnekėtis tyliai, nes priekiniuose kambariuose miegojo svečiai. Buvo vėlyvas rytas, nuomininkai, visą vakarą žvejoję, pavalgę karštos vakarienės, nusiprausė ir nuėjo miegoti. Hunio motina įpylė piršlei puoduką šaltos miežių arbatos, bet pati nuo savo darbų nesitraukė.

Suprantama, motina nutuokė, ko nori piršlė, bet nesumojo, ką pasakyti. Hunis niekada nebuvo prašęs tėvų nuotakos. Buvo neišsivaizduojama, kad padori šeima leistų dukrai tekėti už apsigimusiojo, nes tokie dalykai būsią neišvengiami ir vėlesnėje kartoje. Ji niekad nebuvo mačiusi, kad sūnus šnekėtųsi su mergina, – dauguma kaimo merginų aplenkdamo ją iš tolo, ir Hunis turėjo pakankamai proto nenorėti to, ko negalėtų gauti; tokia kantrybė buvo būdinga bet kuriam normaliam kaimiečiui, priimančiam savo gyvenimą ir tai, ko jam buvo leidžiama trokšti.

Linksma piršlės veidukas buvo paburkęs ir rausvas, gudriai šaudė juodos kaip titnagai akutės, ir ji apdairiai šnekėjo vien malonius dalykus. Laižėsi lūpas tarytum ištroškusi; Hunio motina juto, kad ana stebi ir ją, ir kiekvieną namų smulkmeną, sumaniomis akimis matuoja virtuvės dydį.

Tačiau piršlei turėjo būti labai sunku perprasti Hunio motiną – tylią moteriškę, kuri vos nubudusi darbuodavosi iki miego, darė viską, ko tą ir kitą dieną reikėjo. Retai eidavo į turgų, nes neturėjo laiko tušties plepalams, – apsipirkti siūsdavo Hunį. Kol piršlė kalbėjo, Hunio motinos lūpos – kietos kaip sunkus pušinis stalas, ant kurio ji pjaustė ridikus – nė nekrustelėjo.

Piršlė užsiminė pirma. Na, nemalonus reikaliukas dėl jo kojos ir kiauros lūpos, – bet Hunis juk aiškiai geras berniukas – išsilavinęs ir stiprus kaip pora jaučių! Kokia laimė turėt tokį šaunų sūnų, kalbėjo piršlė. Menkino savo vaikus: nė vienas vaikinys nelinksta prie knygų ar prekybos, kad ir visai neblogi. Dukra ištekėjo per anksti, gyvena per toli. Visos santuokos, matyt, pavykusios, pasakojo piršlė, bet sūnūs tinginiai. Ne tokie kaip Hunis. Po prakalbos piršlė pažvelgė į alyvų spalvos odos moterį akmeniniu veidu, ieškodama bent menkiausio susidomėjimo ženklų.

Hunio motina, nepakeldama galvos, užtikrintai darbavosi aštriu peiliu: kiekvienas ridiko kubelis buvo kvadratinis ir tikslus. Kai ant pjaustymo lentelės susikaupė didelė ridikų kubelių krūvelė, švairiu mostu viską subraukė į maišymo dubenį. Taip susikaupusi klausėsi piršlės kalbos, kad širdyje net baiminosi, jog ims drebėti nuo nervų.

Prieš įeidama į namus, piršlė buvo apėjusi aplink ir įvertinusi finansinę būklę. Kiek matė, rajono kalbos apie stabilią padėtį galėtų ir pasitvirtinti. Ridikai darže, sustorėję ir apsunkę nuo ankstyvo pavasario lietaus, jau buvo užaugę ir tinkami rauti iš rudos dirvos. Tvarkingai sukabintos ant skalbinių virvės, saulės nėrinuose džiuvo saidos ir kalmarai. Prie namo švariame garde, suręstame iš vietos akmenų ir skiedinio, buvo

laikomos trys juodos kiaulės. Kieme piršlė suskaičiavo septynias vištas ir gaidį. Viduje turtas buvo dar geriau matyti.

Virtuvėje ant tvirtų lentynų rikiavosi stirtos ryžių ir sriubos dubenėlių, o nuo žemų virtuvės sijų karojo baltų česnakų ir raudonų aitriųjų paprikų pynės. Kampe, prie prausyklos, stovėjo didžiulis pintas krepšys, kupinas ką tik iškastų bulvių. Iš juodo ryžių puodo po mažą namuką sklido malonus garuojančių miežių ir sorų kvapas.

Patenkinta, kad pensione taip patogų, nors visa šalis nuolat vis labiau skursta, piršlė buvo tikra, kad net Hunis galėtų gauti sveiką nuotaką, todėl darbavosi toliau.

Mergina kilusi iš kito salos pakraščio, anapus tankaus miško. Jos tėvas, žemę nuomojėsis ūkininkas, dėl neseniai įvykdytų kolonijinės valdžios žemės pertvarkų, kaip ir daugelis kitų, neteko žemės. Našlys, savo nelaimi, auginantis keturias dukras ir neturintis sūnų, neturėjo ko valgyti – vien tai, ką susirinkdavo miške, žuvis, kurių negalėdavo parduoti, ar tai, kuo retsykiais sušelpdavo tokie pat nuskurdę kaimynai. Padorus tėvas maldavo piršlės surasti jaunikius netekėjusioms dukroms, nes mergelėms verčiau tekėti už bet ko nei kaulyti maisto, kai vyrai ir moterys alkani, o dorybė brangi. Mergina Jangdžinė buvo jauniausia iš keturių, jos atsikratyti būsią lengviausia: per jauna skūstis, valgyti gauna mažiausiai.

Jangdžinei buvo penkiolika – švelni ir meili kaip naujagimė karvutė, gyrė piršlė.

– Kraičio, žinoma, nėra, o tėvas tikrai nesitikės gausių dovanų. Galbūt kelių vištų dedeklių, medvilnės drobių Jangdžinės seserims, šešių ar septynių maišų sorų, kad ištvirtų žiemą.

Negirdėdama prieštaravimų tokiam dovanų sąrašui, piršlė padrąsėjo.

– O gal ožkelės. Ar paršaičio. Šeima turi taip mažai, o nuotakų kainos taip nukritusios. Merginai nereikėtų papuošalų. – Piršlė net susijuokė.

Mostelėjusi storu riešu, Hunio motina apibarstė ridikus jūros druska. Piršlė negalėjo žinoti, kokia susikaupusi Hunio motina, kaip ji suka galvą dėl to, ko ana norinti. Motina būtų bet ką atidavusi, trokšdama sumokėti prašomą nuotakos kainą, – Hunio motina net pati stebėjosi, kokie vaizdiniai ir viltys sukilo jai krūtinėje; veidas liko susikaupęs ir uždaras, tačiau ir piršlė nebuvo kvaila.

– Bet ką atiduočiau, kad tik vieną dieną turėčiau anūkėlių, – pasakė mesdama lemiamą kortą ir įdėmiai žvelgdama į surauktą, rudą pensiono šeiminkės veidą. – Turiu anukę, bet anukų ne, o mergaitė labai jau verkia.

Tęsė:

– Prisimenu, kaip sūpavau pirmąjį sūnų, kai buvo kūdikėlis. Kokia buvau laiminga! Buvo baltas kaip šviežių ryžių pyragėlių krepšys per Naujuosius metus – minkštas ir sultingas lyg šilta tešla. Toks skanus, nors atsikąsk. Na, o dabar drimba.

Nusprendė, kad prie pagyrų reikia pridėti ir skundą.

Hunio motina pagaliau šyptelėjo – taip ryškiai jai iškilo tas vaizdas. Kokia gi senutė netrokšta sūpuoti anūkėlio, o dar jei iki šios viešnagės tai buvo net neįsivaizduojama? Sukando dantis, kad nusiramintų, ir pasiėmė maišymo dubenį. Papurtė, kad druska lygiai pasiskirstytų.

– Merginos dailus veidas. Be raupų. Mandagi, klauso tėvo ir seserų. Ir ne per tamsi. Smulki, bet stiprių rankų. Turės priaugti svorio – bet tai juk supranti. Šeimai sunkūs laikai.

Piršlė šyptelėjo bulvių krepšiui kampe, lyg sakydama, kad čia mergina galėsianti valgyti kiek telpa.

Hunio motina padėjo dubenį ant stalo ir atsigrėžė į viešnią.
– Pasitarsiu su vyru ir sūnumi. Neturime pinigų ožkai ar paršui. Galbūt pavyks atsiųsti medvilnės ir kitų dalykų žiemai. Reikės paklausti.

Nuotaka ir jaunikis susitiko vestuvių dieną ir Jangdžinė neišsigojando jo veido. Jos kaime tokių žmonių buvo gimę trys. Buvo mačiosi tokių galvijų ir kiaulių. Netoli gyvenusi mergina tarp nosies ir skeltos lūpos turėjo į braškę panašų apgamą; kiti vaikai pravardžiavo ją Braške, o merginai tai visai tiko. Kai tėvas pasakė Jangdžinei, kad jos vyras bus toks kaip Braškė, tik dar ir šleivakojis, ji nepravirko. Jis pasakė jai, kad ji gera mergaitė.

Hunis ir Jangdžinė susituokė taip tyliai, kad, jei šeima nebūtų kaimynams pasiuntusi kėičių pyragėlių, būtų buvę apkalinti šykštumu. Net svečiai negalėjo patikėti, kad nuotaka jau kitą dieną po vestuvių atėjo patarnauti prie pusryčių stalo.

Pastojusi Jangdžinė jaudinosi, kad vaikelis bus apsigimęs kaip Hunis. Pirmas vaikas gimė su vilko gomuriu, bet sveikų kojų. Hunis ir tėvai nenusiminė, kai pribuvėja jį parodė jiems. „Pyksti?“ – paklausė jos Hunis, o ji atsakė, kad ne, nes nepyko. Kai likdavo viena su pirmagimiu, Jangdžinė rodomuoju pirštu vedžiodavo kūdikėliui burnelę ir bučiuodavo jį; ji niekada nieko taip nebuvo mylėjusi kaip savo kūdikėlio. Sulaukęs septynių savaičių jis mirė nuo karštinės. Antras kūdikėlis turėjo tobulą veidelį ir sveikas kojeles, bet taip pat mirė nuo viduriavimo ir karštinės prieš *baek-il*, pirmų šimto dienų nuo gimimo, šventę. Seserys, vis dar netekėjusios, kaltino silpną jos pieną ir patarė nueiti pas šamaną. Hunis ir tėvai į šamaną žiūrėjo kreivai, bet ji, laukdamasi trečią kartą, nuėjo pas jį nieko jiems nepasakiusi. Tačiau vidury trečio nėštumo pasijuto

keistai ir susitaikė su mintimi, kad ir šitas gališ mirti. Trečio neteko nuo raupų.

Anyta nuėjo pas žolininkę ir ėmė virti jai gydomąsias arbatas. Jangdžinė išgerdavo visą puoduką iki paskutinio rudo lašo ir atsiprašinėdavo, kad tiek išlaidų. Po kiekvieno gimdymo Hunis eidavo į turgų pirkti žmonai geriausių jūržolių iščias gydančiai sriubai; po kiekvienos mirties iš turgaus parnešdavo jai saldžių ryžių pyragėlių, dar šiltų. „Tau reikia valgyti. Kad atgautum jėgas.“

Po trejų santuokos metų mirė Hunio tėvas, o dar po kelių mėnesių iš paskos nusekė ir šio žmona. Uošviai niekada negailėjo Jangdžinei valgio ar drabužių. Niekas jos nemušė ir nebarė, nors ji ir nepagimdė palikuonio, kuris išgyventų.

Galiausiai Jangdžinė pagimdė Sundžą – ketvirtą vaiką ir vienintelę dukrelę; mergytė buvo puikios sveikatos – kai sulaukė trejų, tėvai jau įstengdavo išmiegoti visą naktį, nuolat netikrindami gulto, ar mažas kūnelis greta dar kvėpuoja. Hunis gamindavo dukrytei lėlytes iš kukurūzų ir atsisakydavo tabako, kad nupirktų jai saldainių; visi trys kartu valgydavo kiekvieną valgį, nors nuomininkai norėdavo, kad Hunis valgytų su jais. Jis mylėjo savo vaikelį taip, kaip tėvai mylėjo jį; pasirodė, kad nieko negali jai atsakyti. Sundža buvo normalios išvaizdos mergaitė, greita žvitriai kvatoti; tėvui ji atrodė gražuolė ir jis negalėjo atsigėrėti jos tobulyste. Retas tėvas pasaulyje taip brangina savo dukrą, kaip brangino Hunis, kuris, rodės, gyvena vien tam, kad vaikas šypsotųsi.

Žiemą, kai Sundžai ėjo keturiolikti, Hunis tyliai mirė nuo tuberkuliozės. Per jo laidotuves Jangdžinės ir dukros niekas nebūtų galėjęs paguosti. Kitą rytą jaunoji našlė atsikėlė iš gulto ir grįžo prie darbo.

Žiema po japonų invazijos į Mandžiūriją ėjo sunki. Žvarbūs vėjai taršė mažąjį pensioną, moterys tarp drabužių sluoksnių kamšėsi medvilnę. Tas dalykas, vadinamas Depresija, justu visur pasaulyje, dažnai sakydavo nuomininkai prie stalo, – jie kartodavo, ką būdavo nugirdę turguje iš vyrų, mokančių skaičiuoti laikraščius. Vargšai amerikiečiai taip pat badauja, kaip vargšai rusai ir vargšai kinai. Imperatoriaus vardu stokojo net paprasti japonai. Žinoma, gudrieji ir išstvermingieji tą žiemą išgyveno, bet buvo labai jau gausu gėdingų žinių: kaip vaikai gulasi miegoti ir neatsibunda, kaip merginos pardavinėja nekaltybę už dubenį kvietinių makaronų, kaip senoliai slapta tyliai pasitraukia mirti, kad neapvalgytų jaunimo.

Vis dėlto svečiai tikėjosi kasdien gauti pavalgyti, o seną namą reikėjo remontuoti. Kas mėnesį reikėjo mokėti nuomą savininko agentui, o šis buvo atkaklus. Pamažu Jangdžinė išmoko elgtis su pinigais, derėtis su tiekėjais ir nesutikti su sąlygomis, kurių nepageidavo. Pasisamdė dvi našlaites seseris ir tapo darbdave. Buvo trisdešimt septynerių metų našlė, valdanti pensioną, – jau nebe basa paauglė, atvykusi prie šio slenksčio vien su švariais apatiniais, suvyniotais į drobelę ir prispaustais prie krūtinės.

Jangdžinė turėjo pasirūpinti Sundža ir uždirbti pinigų; joms pasisekė, kad turėjo verslą, nors namas joms ir nepriklausė. Kiekvieno mėnesio pirmą dieną visi svečiai sumokėdavo po dvidešimt tris jenas už lovą ir valgį, ir vis dažniau to nebepakakdavo nupirkti grūdų turguje ar anglių šildyti. Mokesčio kelti nebuvo galima, nes vyrai daugiau neuždirbo, bet penėti juos reikėjo tiek pat. Tad iš blauzdikaulių ji virdavo tirštus pieniškus sultinius, o daržoves gardindavo prieskoniais ir ruošdavo skanius garnyrus; taupiai gamindavo iš sorų ir miežių, iš varganų trupinių, kurių rasdavo podėlyje, kai mėnesio pabaigoje likdavo mažai pinigų. Kai grūdų maišas ištuštėdavo, kepdavo blynus iš pupų miltų ir vandens. Svečiai atnešdavo žuvų, kurių nepajėgdavo parduoti turguje, tad ji, turėdama atliekamą kibirą krabų ar skumbrių, užkonservuodavo jas su prieskoniais ir paskalsindavo vargingesnius valgius, kurių juk tikrai pasitaikys.

Du ankstesnius metų laikus šeši svečiai pakaitomis miegodavo viename kambaryje: trys broliai Čongai iš Čolos žvejodavo naktimis ir dienos pamainą miegodavo, o du jauni vaikinai iš Tegu ir našlys iš Busano dirbdavo pajūrio žuvų turguje ir eidavo miegoti anksti vakare. Mažame kambarėlyje vyrai miegodavo vienas šalia kito, bet niekas nesiskųsdavo, nes pensionas buvo patogesnis negu tai, prie ko kiekvienas buvo prapkęs savo namuose. Patalai švarūs, maistas sotus. Merginos švariai skalbdavo jų drabužius, o suplyšusią svečių darbo aprangą pensiono šeimininkė užlopydavo atraižomis, kad atlaikytų dar sezoną. Nė vienas iš šių vyrų negalėjo sau leisti žmonos, tad toks gyvenimas jiems buvo visai neblogas. Žmona darbo žmogui būtų suteikusi fizinės paguodos, bet iš santuokų būtų gimę

vaikai, kuriems būtų reikėję maisto, drabužių ir namų; vargšo žmona linkusi ūdyti ir verkti, o šie vyrai suprato savo ribas.

Didėjančios kainos bei pinigų stygius kėlė nerimą, bet svečiai beveik niekada nevēluodavo sumokėti. Vyrai, kurie dirbdavo turguje, kartais gaudavo atlygį neparduotomis prekėmis, ir nuomos dieną Jangdžinė sutikdavo vietoje kelių jenu paimti ąsotį kepamojo aliejaus. Anyta aiškino, kad svečiams turi būti labai gera: darbo žmonės gali apsistoti ir kitur. Ji sakė: „Vyrai turi pasirinkimą, kurio neturi moterys.“ Jei likdavo kelios monetos, kiekvieno sezono pabaigoje Jangdžinė sumesdavo jas į tamsų molinį puodą ir užkišdavo už lentutės spintoje, kur vyras buvo padėjęs du aukso žiedus, priklausiusius jo motinai.

Valgant Jangdžinė su dukra be garso patiekdavo maistą, o svečiai narsiai šnekėdavosi apie politiką. Broliai Čongai buvo be- raščiai, bet labai sekė žinias uoste ir mėgdavo prie pensiono valgomojo stalo analizuoti šalies likimą.

Buvo lapkričio vidurys, žvejyba šį mėnesį ėjosi geriau, negu tikėtasi. Broliai Čongai buvo ką tik nubudę. Netrukus namo grįš miegoti vakaro svečių pamaina. Broliai žvejai sočiai pavalgys ir leisis į jūrą. Gerai pailsėję ir žvalūs broliai neabejojo, kad japonai nugalės Kinijos.

– Taip, tie niekšai gali krimstelėti, bet Kinija nesileis visa praryjama! Neįmanoma! – šaukė vidurinis Čongas.

– Tie nykštukai neužkariaus tokios didžiulės karalystės! Kinija – mūsų vyresnis brolis! Japonija – tiesiog velnio sėkla! – šaukė jauniausias brolis Facas, trinktelėdamas į stalą puoduką šiltos arbatos. – Kinija sutvarkys tuos kalės vaikus! Pamatysit!

Vargšai vyrai tarp varganų pensiono sienų tyčiojosi iš galingų kolonistų, jausdamiesi saugūs nuo kolonijinės policijos, kuri juk nesitepsianti rankų su tuščiakalbiais žvejais. Broliai gyrė Kinijos galybę – jų širdys troško, kad kita tauta būtų stipri, nes jų pačių valdovai buvo juos nuvykę. Korėja buvo kolonizuota jau dvidešimt dvejus metus. Du jaunesni nė nebuvo gyvenę Korėjoje, nevaldomoje japonų.

– Adžumoni!* – meiliai šūktelėjo Facas. – Adžumoni.

– Taip? – Jangdžinė suprato, kad jis nori dar valgyti. Nupiepęs buvo jaunuolis, bet valgė daugiau už brolius kartu sudėjus.

– Gal dar dubenėlį gardžiosios sriubytės?

– Taip, taip, žinoma.

Jangdžinė atnešė sriubos iš virtuvės. Facas sušlėrė ją ir vyrai išėjo dirbti.

Netrukus grįžo vakaro pamainos svečiai, nusiprausė ir greitai pavakarieniavo. Surūkė po pypkę ir nuėjo miegoti. Moterys nukraustė stalus ir tyliai valgė kuklią vakarienę, nes vyrai miegojo. Tarnaitės ir Sundža sutvarkė virtuvę ir išvalė murzinas praustuves. Jangdžinė patikrino anglis, tada ėmė ruošti į lovą. Mintyse vis sukosi brolių šnekos apie Kiniją. Hunis įdėmiai klausydavosi visų, kas atnešdavo jam žinių; jis linkčio-davo, ryžtingai šnopusdavo, o tada atsistodavo dirbti darbų. „Nesvarbu, – sakydavo, – nesvarbu.“ Ar Kinija kapituliuos, ar atsikeršys – vis tiek reikės ravėti daržą, pinti virvinius sandalus, kad turėtų kuo apsiauti, ir saugotis vagių, kurie dažnai mėgindavo pavogti kelias jų višteles.

* Mandagus kreipinys į ištekęsiją ar vyresnę moterį, tarpinis variantas tarp „teta“ ir „ponia“ (kor.).